De Levende Natuur 76 (3):49-51 (1973)

MAART 1973 JAARGANG 76, AFL. 3

NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR VELDBIOLOGIE
OPGERICHT DOOR E. HEIMANS, J. JASPERS Jr EN JAC. P. THIJSSE

Vervroegde voorjaarsboden

D. M. DE VRIES en G. DE VRIES-SMEENK

Herinneren wij ons het gure weekeinde van 17 en 18 februari laatstleden met afwisselend sneeuw en regen uit noord tot noordwest met 's nachts evenveel graden vorst onder nul als overdag er boven. Maar de maandag daarop kromp de tot zwak afnemende wind naar het westen en kwam er weer eens een warmtefront over het land. Enkele naargeestige donkere dagen met nevel en regen volgden bij temperaturen, die overdag tot bij de tien graden opliepen. Wel weertje overigens voor wintergasten onder de vogels om, hun dan al aanwezige drang volgend, naar het noorden op te trekken. Inderdaad werden vroegere dienovereenkomstige waarnemingen bevestigd en zagen we 's dinsdagsmiddags in de motregen een front van duizenden Spreeuwen, Kramsvogels en Koperwieken over de graslanden van ons zozeer vertrouwde Wageningse Binnenveld langzaam opschuiven in de richting van hun noordelijke broedgebieden, ter afwisseling voedsel zoekend en badend in de plassen op het land. De volgende morgen bij bewolkt, maar tijdelijk droog weer, met wat meer wind, nog steeds uit het westen, trokken er hoog boven de vochtige hooilanden van de Bennekomse Meent onder Veenendaal al reeds Kauwtjes, Roeken en Grauwe ganzen noordwaarts. Daarmee was dit voorproefje van de komende lente evenwel nog niet geheel genoten. Terwijl namelijk enige Veldleeuweriken hun wisselend lied ten beste gaven, zagen wij niet tevergeefs uit naar de

De Levende Natuur 76 (3):49-51 (1973)

Kievit en was er warempel ook al een Wulp. Lest best echter, geheel onverwacht, kwam er aan het einde van de vogeltelling een Grutto vanuit het zuiden aanvliegen. De vogel streek neer tussen de winterse Stormmeeuwen op een grasland van dit voor weidevogels wel zeer aantrekkelijke nieuwe telgebied ter grootte van één vierkante kilometer, alwaar vorig jaar in broedmaand mei tot 32 Grutto's, 27 Kieviten, 22 Veldleeuweriken, 8 Tureluurs en evenveel Graspiepers werden opgemerkt. De kennelijk nog onwennige vogel gedroeg zich zeer onrustig en bleef maar kort. Maar even toch liet hij de mooie baltsroep horen, waarnaar we elk jaar opnieuw verlangen.

Deze eerste waarneming van de Grutto, al op 21 februari, bleef niet op zichzelf staan, want bij elk volgend bezoek werd deze soort daar telkens weer door ons of door onze deelgenoot bij het onderzoek, C. F. van de Bund, aangetroffen, te weten: op 24 februari, terwijl er sneeuw lag, 1; op 1 maart eveneens 1 (dezelfde?); op 10 maart 11; op 14 maart 9 en op 17 maart al 17 stuks, vrijwel steeds gezellig twee aan twee. Vorig voorjaar kwam de eerste Grutto-waarneming in dit broedgebied pas een paar weken later en wel op 7 maart. In het aangrenzende, veel grotere, maar grotendeels drogere Wageningse Binnenveld met verhoudingsgewijs meer weiland, viel dit jaar de eerste waarneming van de koning der weidevogels later en wel een groep van 33 stuks op 5 maart. Sinds wij daar in 1950 met onze regelmatige vogeltellingen begonnen, werd de Grutto er toch slechts één keer eerder opgemerkt, te weten 3 stuks op 2 maart 1954, waarna pas vanaf de 30ste van die maand de soort er zonder onderbreking verblijf bleef houden. Gemiddeld viel in deze onafgebroken reeks van jaren de vroegste waarnemingsdatum er op 16 maart, terwijl in 1953 de soort het langst op zich liet wachten en wel tot 29 maart. Over-

Fig. 1. *Grutto, pieren peurend.*

De Levende Natuur 76 (3):49-51 (1973)

tuigend blijkt wel uit deze gegevens, dat de Grutto er na deze alweer zachte winter grif bij was om opnieuw klank en kleur te geven in zijn vanouds gewilde broedgebied, daar waar de bossen van de Utrechtse Heuvelrug en die van de Vale Ouwe aan weerszijden de gezichtseinder verhogen. Laat ons hierbij opmerken, dat de Grutto eerder dan op zijn paarterrein doorgaans troepsgewijs wordt aangetroffen op de slikken langs de kust, aldaar zelfs wel eens 's winters, en aan de oevers van de rivieren. In ons geval betreft het dus het weer opzoeken van het nestelgebied.

Maken we nu een overstapje van de vogels naar de vlinders! Wel heel vroeg zagen wij dit jaar al de Kleine vos rondvliegen. De allereerste waarneming was er, evenals voor de Grutto, ook al een van februari, te weten van de 25ste. Toen merkten wij vanuit het huis te Heelsum (Gld.) waar we op bezoek waren, tot driemaal toe deze overwinteraar onder de schoenlappers op. Het was die dag wisselend zonnig met zwakke wind uit noord tot west, afnemend buiïg met in het zuidwesten evenwel nog sneeuw, terwijl de temperaturen in den lande uiterlijk van -6° tot +6° opliepen. Ook bij de volgende waarnemingen van deze kapel op 12 en 15 maart in onze woonplaats Heteren (Bet.) bleven na vorst in de nacht bij matige noordoosten wind de maxima aan de lage kant: te Deelen respectievelijk +8° en +10°. Van anderen vernamen wij, dat ook zij de Kleine vos al vroeg in het Gelderse hadden zien rondfladderen.

Fig. 2. *Kleine vos op* Statice.

Wellicht is de hoofdreden van dit voortijdige natuurgenot te zoeken in de weinige koude van de afgelopen winter, waardoor ook de minder goed weggekropen vlinders niet te gronde zijn gegaan en dus gauw hun antwoord konden geven op de reeds goed voelbare zonnestraling. In elk geval is ons dus wel gebleken, dat al bij officiële luchttemperaturen beneden de tien graden overwinterende Kleine vossen de vleugels kunnen uitslaan. Dit verwondert ons wel, gezien er 's zomers bij temperaturen beneden de 15° maar weinig vlinders vliegen, het eerst dan nog witjes volgens onze indruk.

Tot slot nog even de vermelding, dat er reeds op 14 maart als eersteling een Paardebloem volop straalde in ons vogeltelgebied van de Bennekomse Meent.

De trek van de Kolgans in Nederland

J. PHILIPPONA

In de winters van 1963-64, 1964-65 en 1965-66 werden in Nederland en Duitsland veel waarnemingen verzameld over de trek van de Kolgans, *Anser albifrons albifrons*. Van verscheidene waarnemers mocht ik gegevens ontvangen.